

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעור של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או בקול נאמן:
079-367-367

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
ת"א:	18:17	18:54
י-ם:	18:15	18:57
חיפה:	18:16	18:53
ב"ש:	18:17	18:54

בית נאמן

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז שליט"א

בבית הכנסת "אהבת התורה" איש מצליח" רחוב הרב עזריאל 43 ב.ב. בשעה 20:00

נושאי השיעור

א. כללי המנהגים. ב. דיני "זכר למחצית השקל". ג. משקל ה"דרהם". ד. מעשר כספים. ה. פדיון הבן. ו. רפואה לגוף ולנפש. ז. ניקוד "אי אפשר"

המנהגים ולא לבטל אותם, והרי זה מנהגים של אוכל א"כ קל וחומר מנהגים אחרים. וגם התוספות (מנחות כ' ע"ב, בד"ה נפסל) אומרים: "מנהג אבותינו תורה הוא".⁴

להמשיך בדרך מנהגי הראשונים

ג. כתבו בשם הרב איערבאך זצ"ל שצייד לברך על השוקולד "בורא פרי העץ", כי הקקאו יוצא מן העץ (עיי' שו"ת מנחת שלמה סי' צ"א אות ב'). אבל סיפרו שפעם בא אליו הנכד ואמר לו: סבא, מה אברך על השוקולד? אמר לו: תלך לסבתא והיא תגיד לך, הלך לסבתא ואמרה לו "שהכל". למה עשה ככה? כי הוא לא רצה לשנות מנהגים. ולכן צריך לשמור עליהם ולהמשיך בדרך של הראשונים, כי אם תהרוס את המנהגים האלה אתה לא יכול לדעת אם המנהג שלך ימשיך כי סופו שגם הוא ייהרס, "כורה אחר כורה" (בבא קמא דף ג"א ע"א), הורס אחר הורס.

מנהג שנוגד את ההלכה

ד. אלא א"כ המנהג נגד ההלכה. למשל היה מנהג בפרס לברך על אכילת מצה בכל ימי פסח (והרב עובדיה מביא אותו. ועיי' כי"ב בשו"ת יחווה דעת ח"א סי' כ"ב ובחזו"ע פסח ח"ב עמוד פ"ו), אבל זו טעות, כי "וצונו על אכילת מצה זה רק בליל פסח הראשון (ובחוץ לארץ גם בשני), וכמו שהתורה אמרה "בערב תאכלו מצות" (שמות י"ב, י"ח), אבל בשאר הימים זה רק רשות ולא תוכל לומר "וצונו". וככה הלכה פסוקה (פסחים דף ק"ב סע"א). ואולי מיהו פתח חומש ומצא כתוב שם "שבעת ימים תאכל מצות" (שם כ"ג ט"ו), ואמר א"כ נברך על האכילה שבעת ימים, אבל זה לא נכון, שהרי מצינו גם "ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשובות" (שמות ל"ד כ"א), וכי כל פעם שאדם הולך לעבודה יברך "וצונו לעבוד"? אלא פירושו מצות" פירושו אם תאכל דגן אז תאכל מצות, ואם תרצה לאכול אורז וכדו' מותר ואין חיוב לאכול מצה. ולכן מברכים "על אכילת מצה" רק בלילה הראשון של פסח.

מנהג ברכת ההלל בראש חודש

ה. ויש עוד אופן שמבטלים מנהג, וזה בחילוקי מנהגים שמשנתנים ממדינה למדינה. וכמו בענין אם מברכים על ההלל בראש חודש, שבחוץ לארץ נהגו או שהשליח ציבור מברך וכולם עונים אחריו אמן או שכל אחד מברך לעצמו. אבל כאן בארץ לא מברכים, כי ככה כתב מרן (סי' תכ"ב סי"ב).⁵ ויש כאלה אומרים: "אני באתי ממרוקו ואני מברך" או "אני באתי

4. יש גרסא אחרת בראשונים "מנהג ישראל תורה הוא". ואת כל המקורות שמצאתי הבאתי בספר אסף המזכיר (ערך מנהג ישראל תורה הוא).

5. ושאלו את רבי כלפון ע"ה: למה בחוץ לארץ נוהגים לברך? הרי מרן פסק אחרת.

"משנכנס אדר מרבין בשמחה"

א. שבוע טוב ומבורך, וחודש טוב ומבורך. "משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כ"ט ע"א). אמרו בשם רבי חיים קנייבסקי שליט"א שכיין שמרבים בשמחה בחודש הזה, אז כדאי לשתות בכל לילה כוסית יין, כי היין משמח.²

אל תטוש "תורת אמן" אלו הבישולים

ב. המנהגים חשובים עד מאד, ולכן לא כדאי "להעביר פס" על מנהגי דורות. רב נסים גאון כתב (וראיתו בקובץ שריד ופליט עמ' 8 שהדפיסו את זה מכתב יד): על מה נאמר "אל תטוש תורת אמן" (משלי א' ח')? הרי לאמא אין תורה, אלא "תורת אמן" זה הבישולים שהאמא מבשלת בחגים. והוא מביא דוגמאות כמו במוצאי פסח שאוכלים מאכלי חלב (אין לנו את המנהג הזה),³ בהושענא רבה שאוכלים פולים (המנהג הזה נשאר אצלנו), ובלייל ראש השנה שאוכלים ראש כבש. אז חשוב לאדם להמשיך את

1. ברכת "חזק וברוך" לפייטנים ולנגנים ששרו כמה פיוטים לפני השיעור (וביניהם הפיוט "חי אני" של אשר מזרחי, וכן יבורך האברך היקר ר' אמיר כהן הי"ו מפתח-תקוה שאירגן כל זה. משנכנס אדר מרבין בשמחה, ומרבים גם בזמירות ובתורה לקדוש ברוך הוא, כי כמה שהציקו לנו הגויים במשך אלפיים שנה, אנחנו חיים וקיימים. ולא רק הקב"ה אומר "חי אני" אלא גם עם ישראל אומר "חי אני", ויש "חיים" בעם ישראל כי התורה מחייה ומחזקת אותנו. פורסם השבוע שגפני אמר שאין יותר מתורה הכותל של הרפורמים, ומגיע לו על זה יישר כח שהוא נלחם בדבר הזה, אמנם איני יודע אם הצליח שזה נתבטל לגמרי או שעושים לו כל מיני דרכים עקלקלות, אבל אם זה התבטל לגמרי אז גם זה "חי אני", שהתורה אומרת "חיה אני".

ותודה רבה לעורכים על הגיליון האחרון של "בית נאמן", שבדקתי אותו והיתה בו רק שגיאה אחת, שכתבו שם (הערה 4) בשם הרמ"א באבן העזר סימן קכ"א סעיף ל"א שאם יש ספק בגט אם כותבים מלה מסויימת בת"ו או בט"ו אז יש לכתוב בט"ו, וזה לא בסימן "קכ"א" אלא בסימן קכ"ט (ואני לא שמתי לב לזה). אבל שגיאה אחת לא נורא. האדמו"ר מגור בזמנו לחץ שיעשו עיתון יומי של חרדים, כדי שלא יצטרכו לראות את העיתונים האחרים ("הארץ", "דבר", "ידיעות התנועה" שנים שהן ארבע"), ולכן ייסדו את העיתון "המודיע". וכאשר נוסד העיתון הוא היה עובר עליו כל יום, וכי יש לו זמן לעבור על דברים בטלים?! אבל בכל ערב כשהיה בא העורך היה אומר לו: "היום מצאתי שמונה שגיאות", "היום מצאתי עשר שגיאות" וכדו', שאל אותו: למה האדמו"ר קורא את העיתון? אמר לו: בשביל שתדע שאני מעריך את זה, להציל אנשים שלא יקראו בעיתונים חילוניים. וא"כ כאן שזה דברי תורה לא חבל שיהיו משבובים?! ועדיף שתביאו לי עד יום שני בערב כדי שנסיפק לעשות הגהה בשלוח, כי לפעמים אני טרוד למחרת. וגם אם לא השלמתם את המקורות לא נורא, תשאירו אותם ככה ואח"כ נשלם אותם או שתשלימו למחרת, אבל העיקר שהדברים יהיו בסדר.

2. וככה הוא נוהג בכל פעם שגומר מסכת הוא שותה כוסית יין. פעם אחת הוא היה באמצע מסכת ברכות והלך לנוח, וכשקם אמר "תביאו לי כוסית יין", אמרו לו: הרב עדיין לא גמר את המסכת, אמר להם: גמרת אותה בחלום. כשנאדם רגיל ללמוד כל הזמן אז הוא לומד גם בחלום, "בחלום אדבר בו" (במדבר י"ב ו').

3. אבל הוא נשאר אצל המרוקאים שאוכלים "מופלטה" עם מאכלי חלב (ואיני יודע בדיוק מה הם אוכלים).

מנהג "סעודת יתרו"

ח. שבוע שעבר היה מנהג "סעודת יתרו", ולא דברנו עליו. המנהג הזה קדום, והוא מופיע לא רק בתנ"ך ובגמרא אלא גם באלג'יר, וככה ראיתי בספר אוצר ישראל¹² (ערך סיום) שכבר לפני מאה שנה באלג'יר עשו הסעודה הזאת וקראו לה "סעודת סיום", מה זה סיום? ראשי תיבות סעודת יתרו ומשה. ומה שאומרים שהיתה מגיפה בתנ"ך ונעצרה ולכן עושים את הסעודה הזאת, זה לא בדיוק כך, אלא שבתנ"ך יש מנהג מיוחד שבאותו היום גם שוחטים יונים ומביאים לכל הילדים, ועל המנהג הזה אומרים שהוא בגלל שהיתה מגיפה בתנ"ך ומתו ילדים רבים. וזה נכון, כי באמת היתה מגיפה בתנ"ך (בשנת תס"ה¹³ ותקמ"ה), ויכול להיות שבאותו זמן היתה תמותה בתינוקות כי הם בדרך כלל היו חלשים, וכשפסקה המגפה בשבוע פרשת יתרו תקנו סעודה של יונים לילדים זכר לנס.

לשמור על מנהגי אבות

ט. ולכן לא לבטל מנהגים כי כ"כ יופי יש בהם, וכשאתה מבטל מנהגים לא ישר לך כלום. כאשר התמנה רבי פנחס כהן שליט"א לרב של מושב בית הגדי ואח"כ לרב של נתיבות, קרא לו הרב עובדיה ע"ה ואמר לו: יש לכם מנהגים של ג'רבה עתיקים מאד, אל תבטל אותם אלא תשמור עליהם.

של ברכות). וככה מנהג הספרדים. אבל הציבור לא רצו לתרום לו פרוטה אחת, ואמרו לו: למה אתה משנה מנהגים שלנו? אבל לא ככה צריך לומר להם אלא להגיד להם ככה: בן איש חי (ש"א פרשת מסעי אות י"ד) כתב שצריך לענות אמן, וכך החיים (סי' רט"ו אות א') כתב שלא נהגנו בדבר הזה, אבל הרב עובדיה ע"ה (שו"ת יחיה דעת ח"ב סי' כ"ג) מצא בספר של אחד מהראשונים שהיה בן דורו של הרשב"א ובר פלוגתה, והוא רבנו אהרן הלוי בספר "פקודת הלויים" על מסכת ברכות, ושם (דף מ"ה ע"ב) הוא כותב שצריך המפטיר לענות "אמן" על ברכתו בסוף. והיה עוד סיפור שמישהו שמע מהרב עובדיה שצריך לענות "אמן", והלך לבית הכנסת שהיה שם רבי עזרא עטיה ע"ה וחתם בסוף ברכות ההפטרה "אמן", קרא לו רבי עזרא ואמר לו: למה אתה אומר אמן? הרי אנחנו לא נהגנו ככה, אמר לו: ככה שמעתי מהרב עובדיה, אמר לו: אם הרב עובדיה אומר ככה גם אני מתחיל לומר אמן! כי הוא כ"כ העריך את תלמידו. ככה צריך לומר להם אולי זה ישכנע אותם, אבל לא יתכן שעל כל מלה קטנה יעשו רעש ויאמרו: "אנחנו לא תורמים". פעם הייתי באמריקה וראיתי שהחלבים שם נוהגים שבזמן שהחזן אומר קדיש של ישתבח עומדים איתו עשרים איש ואומרים קדיש, ולא חשוב איפה הם נמצאים, אם באמצע ברוך שאמר או באמצע פסוקי דזמרה או בסוף, הם בכל אופן אומרים שם "תגדל ויתקדש שמיא רבא" עם החזן. אמרתי להם: אני יודע שהמחלה הזאת היתה נמצאת בבבל והבן איש חי היה דווקא עליהם, וכתב: "לא יכולתי לבטל מנהגם רק בשבתות וימים טובים, כי הם חושבים שעם הקדיש הזה מחיים את המתים..." (עי' בא"ח ש"א פרשת ויגש אות ט"ז), ועכשיו אני רואה שגם החלבים עושים ככה? אח"כ אמרתי: אדרבה אולי המנהג בבבל התחיל מחאלב, כי בשנת תקל"ב היתה מגיפה רח"ל בבבל, ואז כל החכמים או רובם הלכו לעולמם והביאו רבנים מחאלב, וא"כ המנהג הזה הוא מהם. ואני דיברתי איתם על המנהג הזה, ואמרתי להם: המנהג הזה הוא לא טוב ובן איש חי בקושי קיים אותו, והרי אומרים שאתם חכמים מאד (ויש להם "עיון חלבי" לא רק "עיון תוניסאי"...), וא"כ למה אתם עושים את זה? בא אחד ואמר לי: המנהגים שלנו הם הלכה למשה מסיני! אמרתי לו: מה, הלכה למשה מסיני שבחאלב יאמרו באמצע התפלה קדיש? בסדר...

12. אומרים שספר "אוצר ישראל" מלא מינות. אבל זה לא בדיוק, והרב עובדיה ע"ה מזכיר אותו כמה פעמים (ומצא במחשב שהוא מזכיר אותו שלש פעמים ביביע אומר), וגם הרב יוסף משאש ע"ה מזכיר אותו הרבה, כי זה היה הנצקלופדיה בזמנו. והמחבר היה ירא שמים, וכי בגלל שהוא מבא את דעות המינים ומפריך אותם זה נקרא מלא מינות? אלא הוא טען שלא ברור שהאיתופים מזרע ישראל (ערך פלשים), וכיון שהרב ע"ה דחה דעה זאת מכל וכל לכן אמר שאין לסמוך עליו כי יש בו כמה דברי מינות (שו"ת יביע אומר ח"ח תאה"ע סי' י"א אות ג'). אבל הרב פיינשטיין והרב צ"ץ אליעזר הסתמכו עליו בזה. והמחבר אוצר ישראל התכתב גם עם הרב קוק וקם רבי חיים ברלין (בנו של הנצי"ב), ויש עוד הרבה מכתבים מרבנים שמעודדים אותו. ואולי יש כמה טעויות בספר הזה אבל הוא לא מלא מינות.

13. ומסופר שבאותו זמן הגאון רבי צמח צרפתי ע"ה היה לומד וראה את מלאך המות, ואמר לו: תפסיק לבוא, אמר לו המלאך: אבל אני אמור לבוא עוד פעם, אמר לו: עכשיו אני אוכל פולים, תחכה שנים כמספר הפולים שיש לי כאן. וככה הוא דחה אותו. ומישהו מנה ומצא שהיו שם שמונים פולים, ובמלאת שמונים שנה בשנת תקמ"ה היתה עוד פעם מגיפה רח"ל (ע"פ ס' תולדות חכמי תנ"ך). רבי צמח צרפתי אין לנו הרבה דברים שהוא כתב. הרב חיד"א מספר עליו שבסוף ימיו עלה לארץ. ורבו של החיד"א בעל "נחפה בכסף", מצא ספרים בירושלים שהיו בהם הגהות בכתב יד וחתום בהם "צ"ץ ופרח", אבל לא ידע מי כתב אותם. עד שהרב חיד"א בא לתנוס ואמר לו ש"צץ ופרח" זה רבי צמח צרפתי (שם הגדולים מערכת ספרים ז' אות מ"ג בהגה). ויש עליו סיפורים וחידושים וכדאי לאסוף אותם, והיום במחשב אתה יכול לחפש כל "צץ ופרח", "ציצים ופרחים לאורייתא" (ע"פ שבת דקמ"ה ע"ב).

מג'רבה ואני מברך", ואמנם יש כאלה שהתירו לברך לעיירה שנוסדה מבני קהילה מסויימת שנהגו ככה בחו"ל, אבל בשאר המקומות כמו למשל בני ברק וכדו' לא מברכים, כי דבר שיש בו ספק ברכות לא מברכים.

שיבור זרוע

ו. יש עוד מנהגים שיש בהם טעות, כמו מה שראיתי השבוע בחוברת "טראבלס של מעלה" (שמשתפרת כל פעם יותר ויותר), שהלובים נוהגים לבשל את הזרוע של ליל פסח, ואחרי הסעודה מחלקים אותו לכולם ואוכלים אותו, והם אומרים שצריך לזוהר לא לשבור את העצם כי כתוב בתורה "ועצם לא תשברו בו" (שמות י"ב מ"ו). מה קרה לכם? הרי הפסוק הזה כתוב על קרבן פסח, ואם אתה אומר על זה "ועצם לא תשברו בו" א"כ עשית את הזרוע הזה כמו קרבן ואסור לאכול אותו¹⁴. וככה הרב עובדיה ע"ה (חזון עובדיה-פורים עמ' ק"א) כותב על המנהג של מחצית השקל, שאסור "לומר מחצית השקל" אלא "זכר למחצית השקל". אבל שם אי אפשר לומר "זכר למה שנאמר ועצם לא תשברו בו", וגם אם אדם שבר עצם כאן לא קרה כלום, וכי נעשה את זה קרבן פסח? לא יעלה על הדעת, שהרי למה אנחנו לא אוכלים צלי בליל פסח? בגלל הדבר הזה, וגם העצם אומרים שמבשלים את הזרוע ולא צולים אותו.

על כן יאמר בספר

ז. אבל מנהגים טובים לא כדאי לבטל אותם. ובגלל זה הבן איש חי כותב כמה פעמים: "מצאתי בספר תורה לשמה כתב יד", "מצאתי בספר כתר מלכות כתב יד", והרי היום אנחנו יודעים שהוא חיבר את "תורה לשמה" ו"כתר מלכות", וא"כ למה לא יאמר "ואני כתבתי כך וכך"? אלא בגלל שהוא מְשַׁנֵּה ע"פ הקבלה מנהגים¹⁵ (ואם זה לא ע"פ הקבלה אז הוא כותב: יש להם על מי לסמוך כי יש פוסקים ככה), והוא יודע שכל דבר שהוא משנה זה בעיה כי יש בני אדם "מורבעים" ולא משנים ממה שנוהגים, וכיון שנראה לו לשנות ע"פ הקבלה אז הוא כותב "מצאתי בספר כתב יד", וככה זה פחות רעש. אדם צריך להבין שהדור לא מוכן לקבל הגהות ולא מוכן לקבל כלום¹⁶.

וענה להם: מרן לא פסק אחרת, אלא כתב שמנהג ארץ ישראל שלא לברך על ההלל בראש חודש ע"פ דעת הרמב"ם (פ"ג מהלכות מגילה ה"ז), אבל לעומת זה הרי"ף (שבת דף י"א ע"ב מדפי הרי"ף) והרא"ש (ברכות פ"ב ה"ה) מתיירים לברך, וא"כ בחוץ לארץ לא יוסף, אבל תפתח שלחן ערוך (שם סעיף ב') ותראה שכתב שם המנהג בארץ ישראל הרי"ף והרא"ש שפסקו לברך (שו"ת שואל ונשאל ח"ב חאו"ח סי' כ"ט).

6. וככה מרן רבי חיותה ע"ה התיר לבני נתיבות לברך, כיון שכולם באו מג'רבה וממרוקו ושם נהגו לברך (וזה מופיע בשנה ראשונה של "אור תורה", שבת התשכ"ט סי' ק"ז. ונדפס בש"ת שמחת כהן ח"א חאו"ח סי' ק"א), אבל בשאר המקומות כמו למשל בני ברק וכדו' לא מברכים.

7. וחכם אחד טעה ואמר: הנה מרן בבית יוסף (סי' תכ"ב) כתב שהמנהג לברך, אמרתי לו: תשים לב שמרן לא כתב שהמנהג בארץ ישראל לברך, אלא הביא בשם הרא"ש והר"ן שנהגו לברך, ואיפה היו הרא"ש והר"ן? לא בארץ ישראל. ואת זה מרן כתב בבית יוסף, אבל תפתח שלחן ערוך (שם סעיף ב') ותראה שכתב שם המנהג בארץ ישראל כמו הרמב"ם שלא לברך, ולכן כאן לא כדאי לברך.

8. והתעוררה שאלה בפוסקים בימינו: אדם שהביא את הכסף שלו לשוחט לקראת חג הפסח, ואמר לו "זה קרבן פסח שלי" (היו בדיחות כאלה, והביא אותם הרב זצ"ל בספר המועדים בהלכה עמ' רע"ג), האם עכשיו מותר לאכול את זה, או שזה נעשה קדיש והרי הוא אוכל קדיש בחוץ. וא"כ איך אנחנו נאמר שיש בזה "ועצם לא תשברו בו"?

9. ואמנם היה אחד שאמר: אולי ניקח את הזרוע נעשה אותו צלי ונחלק אותו בלילה, ואמרתי לו שזה מנהג שהיה פעם בימי המשנה "מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים" (פסחים דף נ"ג ע"א), ואולי התיימנים נוהגים ככה (עי' ש"ע המקוצר ח"ג עמוד מ"ט). אבל אף אחד לא יאמר שעל זה נאמר "ועצם לא תשברו בו", שהרי אתה עושה את זה קרבן פסח וזה אסור.

10. כמו למשל שהיו נוהגים בבבל וכן בכל עדות המזרח שלא לומר בראש חודש "בית יעקב" אלא רק "ברכי נפשי", והוא תיקן לומר "בית יעקב" (בן איש חי ש"א פרשת כי תשא ה"ז).

11. פעם מישהו הלך לצרפת לאסוף כסף, ובביהכ"נ אמר להם שמי שמברך ברכות ההפטרה גם הוא בעצמו צריך לענות בסוף "אמן" על ברכתו, וחזתם ככה: "ברוך אתה ה' מקדש השבת, אמן", למה? בגלל שבמקום שיש סדרה של ברכות אז בברכה אחרונה אומרים "אמן" (עיין שו"ע אורח חיים סימן רט"ו סעיף א'), ומה שאתה אומר בסוף תפלת העמידה: "המברך את עמו ישראל בשלום, אמן", וגם בברכות קריאת שמע בערבית: "שומר את עמו ישראל לעד, אמן" (ולמה לא אומרים בברכת התורה שלאחריה "ברוך אתה ה' גותן התורה, אמן"? בגלל שפעם לא היו מברכים כל העולים אלא רק העולה הראשון מברך "אשר בחר בנו" והעולה האחרון מברך: "אשר נתן לנו", וא"כ לא היתה סדרה

מנהג "זכר למחצית השקל"

י. ולמה אני אומר את זה? איך זה שייך לחודש אדר? אלא יש לנו מנהג שמביאים אותו הפוסקים, לתת "זכר למחצית השקל". **זכר למחצית השקל זה שלשה דרהם**, איך אנחנו יודעים? כי פדיון הבן זה חמשה שקלים (עי' במדבר י"ח, ט"ז), כלומר חמשה סלעים, כי "שקל" של התורה זה "סלע" של הגמרא. ומרן (בי"ד סי' ש"ה ס"א) כותב ע"פ הרמב"ם שחמשה סלעים של פדיון הבן זה משקל שלוש דרהם, אם כן חצי שקל (שהוא עשרית מחמשה שקלים), זה שלשה דרהם.

כמה זה משקל "דרהם"?

יא. השאלה כמה זה דרהם? בחוץ לארץ אמרו שהדרהם זה שלשה גרם ושמניית, ואם תכתוב את זה בשברים עשרוניים אז זה: 3.125, ואילו בארץ אומרים שזה 3.2. ובהתחלה חשבנו שמנהג אבותינו טעות, וא"כ יוצא שאנחנו נתנו פחות מהראוי (כי היינו מקפידים לתת בדיוק)¹⁴, אבל אחר כך נתברר שנתנו אפילו יותר מן הראוי כמו שנסביר. לפני ששים-שבעים שנה **היה ויכוח גדול בין הרב חיים נאה והחזון איש כמה זה ה"דרהם"**, שהרב נאה אומר שהדרהם הוא 3.2 גרם (וכמו שנהוג אצל הספרדים בארץ ישראל), ואילו החזון איש אומר שהדרהם זה 5.5 גרם.

סברת החזון איש במשקל ה"דרהם"

יב. הרבה שואלים: למה החזון איש "מתעקש" שזה 5.5 גרם? הרי הדרהם עד היום במדינות ערב ידוע כמה הוא. יש אומרים בשמו שפעם הדרהם היה 5.5 גרם ואח"כ במדינות ערב הקטינו אותו 3.2 גרם, וחכמי הספרדים לא שמו לב לזה, כי הם היו עסוקים בקבלה ולא ראו כלום. אבל זה לא נכון, כי הספרדים ידעו הכל ודייקו הכל. אלא איך החזון איש הגיע לזה? היתה לו קושיא: בגמרא (פסחים ק"ט ע"א) כתוב ששיעור כוס רביעית הוא "אצבעיים על אצבעיים ברום אצבעיים וחצי אצבע וחומש אצבע", (כל אצבע פירושו אגודל). ואם תכפיל 2 ב-2 ב-2.7 יצא לך 10.8 אצבעות מעוקבות, וזה שיעור רביעית. ועכשיו לפי הרב נאה האגודל הוא 2 סנטימטר, וא"כ שני סנטימטר במעוקב (2x2x2) זה 8, והוא אגודל מעוקב של הגמרא. תכפיל 8x10.8 יצא לך 86.4. ומכאן מה ששגור בפי כל הספרדים ששיעור רביעית הוא 86 גרם כמנין "כוס" (אמנם זה קצת יותר ב-0.4, אבל זה כלום, ולכן מעגלים ל-86. ויש מעגלים ל-90). אבל החזון איש הקשה: הרי אי אפשר שאגודל הוא קטן מדי ורק שני סנטימטר בלבד? כי באנגליה אינטש זה אגודל, והאינטש הוא 2.54 ס"מ (שני סנטימטר וחצי ויותר), וא"כ איך נעשה את האגודל קטן מאד רק 2 ס"מ? הרי זה אגודל של תינוקות. ולכן הוא הגדיל אותו קצת ועשה אותו 2.4 (ולא 2.54 כגודל אינטש), וע"פ זה גדל השיעור של הרביעית פי שתיים כמעט ויוצא שזה 150 גרם¹⁵, למה? הרי הוא הגדיל רק בעשרים אחוז? אלא משום שזה סנטימטר מעוקב, דהיינו 2.4x2.4x2.4 ולכן החשבון הוא נכפל. וחיפשו גם לו גימטריא ומצאו "כוס הגון" גימטריא 150. וזו הסיבה לסברא של החזון איש. וכשהקשו לו: הרי במדינות ערב הדרהם זה 3.2 גרם, ענה להם: פעם הוא היה יותר.

ה"דרהם" התגלה כמו שיעור הספרדים

יג. והאשכנזים שיהיו בריאים מחפשים כל דבר עד הסוף¹⁶, הלכו וחיפשו כל ה"דרהמים" במוזיאונים בעולם כולו, כדי למצוא מה היה משקל הדרהם בימי הרמב"ם והגאונים. ומצאו שלא רק שהדרהם הוא לא 5.5 גרם לא 3.2 גרם אלא פחות מזה, ויש שמצאו שהוא 2.7 או 2.8 או 2.9 (אבל הרב עובדיה בשנים האחרונות עיגל את זה ל-3 גרם). נמצא שהם רצו להגדיל את הכוס אבל יצא הפוך שהכוס הוא פחות אפילו מ-86 גרם (ככה כתב הרב

14. אבל זה לא טוב לתת בדיוק, למה? כי אם ככה אז אתה עושה בדיוק כמו שכתוב בתורה: "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" (שמות ל"ט), והרי זה רק "זכר", ולכן כדאי לעגל את זה כלפי מעלה.

15. ומי שרוצה יכול לראות את זה באופן פשוט, לדוגמא: בוא נקח 2 לעומת 2.4 (הם כמו 20 לעומת 24), שזה יחס של חמש לשש, והרי חמש במעוקב (5x5x5) זה 125, ואילו שש במעוקב (6x6x6) זה 216, וא"כ זה כמעט כפול.

16. איך כתוב באיוב? **"קץ שם לחושך, קץ שם למחלוקות, ולכל תכלית הוא חוקר"** (כ"ח ג').

יהודה הדר מרגול, והרב מביא אותו בספריו האחרונים). והנה הרמב"ם (בפירוש המשנה, עדיות פ"א מ"ב) כותב ששיעור רביעית ז"ך דרהם, וא"כ נעשה 3.2x27 (לפי החשבון הראשון) יצא 86 גרם, אבל לפי המציאות שנודעה כיום שהדרהם הוא 3 גרם אז א"כ 27x3 זה 81 גרם. יוצא ששיעור הרביעית של הכוס המינימום זה 81 גרם. ומצאתי גימטריא גם לזה: כוס בארמית **"כסא"** (עיין פסחים ק"ח ע"ב) והוא דאשתי רובא דכסא, והרה"ג ר' סוסו הכהן זצ"ל חיבר ספר על הגדה של פסח וקרא לו "כסא דפסחא" **וזה בגימטריא 81** (או "כסא" רחמים...).

קושיא על הבן איש חי בשיעור חלה

יד. ויש קושיא על בן איש חי: הדרהם שלו הוא כמו הדרהם שלנו היום 3.2 או 3 גרם, וא"כ למה הוא כתב (ש"א פרשת צו ה"ט) ששיעור עיסה שתתחייב בחלה היא תשע"ז דרהם, והרי הרמב"ם (פ"ו מהלכות ביכורים ה"ט) ומרן (או"ח סי' תנ"ס"א) כתבו **שיעור חלה זה תק"כ דרהם** כלומר 520 דרהם? ולמעשה הקושיא היא לא על הבן איש חי, כי הוא מביא שרבי חיים פלאג' כתב את זה (בפירושו על הגדה של פסח שנקרא "חיים לראש", בעמוד האחרון דף ק"ע"א)¹⁷.

ביאור סברת הגר"ח פלאג' והבן איש חי

טו. אתם חושבים שהוא סובר כמו החזון איש? הוא לא סובר ככה, שהרי בשיעור רביעית ושיעור כזית בהלכות ברכות הנהנין הוא הולך לפי החשבון שלנו. אלא שיש כאן דבר עמוק¹⁸, והתשובה לזה כתובה בפירוש המשנה של הרמב"ם (עדיות פ"א מ"ב), רק שהבן איש חי לא ראה את פירוש המשנה¹⁹.

17. ואנחנו תולים כל הקושיות על הבן איש חי "ונשא הבן איש חי עליו את כל עוונותם" (ע"פ ויקרא ט"ז כ"ב). אמנם הרב נאה (שיעורי תורה עמ' שמ"א) אומר שעל רבי חיים פלאג' אין שאלות, כי הוא התכוון לתשע"ז דרהם מים, ואילו הקמח הוא פחות במשקל. אבל במחילה מכבודו, "מים"? מאן דכר שמיהו? ומי דיבר על מים? והרי כשהוא אמר "תשע"ז דרהם" הוא דיבר על הקמח, ולא רק זה, אלא שהוא מביא ראיה מתשובות הגאונים שנדפסו בימי (שער) תשובה סי' שכ"ו) שמהם מוכח שמדובר על קמח. ואי אפשר לקחת דברי רבי חיים פלאג' ולסובב אותם.

18. פעם ראשונה **שהרב ע"ה** חלק על בן איש חי בדרשות שלו, הוא פירסם ששיעור חלה זה 520 דרהם דהיינו 1,560 גרם (למה? כי ככה יוצא 520x3, שזה קצת יותר מקילו וחצי). ועשו לו צרות צורות על זה שקראו לו חכמי בבל וכעסו עליו: איך אתה חולק על הבן איש חי?! והוא היה בגיל תשע עשרה ואמר להם: תראו הרמב"ם ומרן כתבו שזה תק"כ דרהם, מה אתם עונים? אמרו לו: הדרהם של הרמב"ם ומרן היה גדול יותר משלשה גרם והיה ארבע וחצי גרם (כמעט כמו שיעור החזון איש), אבל הוא אמר להם: זה לא נכון כי הנה בשיעור כזית ורביעית הוא הלך כמו השיעור של הרמב"ם ומרן. ומאז היו לו תמיד ויכוחים אתם. אבל הוא לא היה צריך להתווכח אתם בזה אלא רק להביא להם "כף החיים" (שכבר נדפס באותו זמן). שהוא היה מחכמי בבל וחסידא קדישא (נפטר בשנת תרצ"ט), והוא כתב (בסימן תנ"ו אות ט"ז) באורך כמו הרמב"ם ומרן. ואם הרב היה מראה להם את דבריו ואומר להם: מה אתם רוצים ממני? הנה מרן והרמב"ם וכף החיים, וככה המנהג בתנין ובכל מקום וככה יש לנהוג, אז כל הדברים האלה מיותרים, והוא היה חוסך ממנו קנאה ושנאה. אדם צריך תמיד ללכת בין הטפות ולא להתווכח, ומי שרוצה להתווכח איתו, שיערב לו ויבושם לו. לפעמים הרמב"ם כתב "זו דעתי והרוצה לחלוק לחלוק" (ש"ת פאר הדור סי' ל"ה ועוד), ואחרי מאות שנים רואים שהרמב"ם צודק.

יש לי כלל בכף החיים: כשהוא מאריך קצת הוא לא באפוקי מהבן איש חי. פעם ראשונה שפגשתי את זה לפני שנים רבות זה היה בסימן כ"ו (אות א'), ואני זוכר שראיתי שהוא מאריך הרבה שלא כדעת הבן איש חי והוא לא מזכיר אותו, אז כתבתי בגליון בעפרון: "עשה את עצמו כאילו לא ידע את יוסף", כי איך הוא לא ראה את הבן איש חי?! אבל אח"כ כשראיתי את זה עוד כמה פעמים, הבנתי שיש לו כלל שהוא לא רוצה לחלוק על בן איש חי בפומבי, ולכן הוא אומר את דעתו שלו ומביא לה מקורות, ומי שמבין מבין (ועי' במבוא למשנה ברורה איש מצליח ח"ג עמ' 12). יש ענוה, יש חכמים שחיים כל הזמן בענוה, ולא כמו אלה שאומרים "אני חולק על הרב", מה החכמות האלה? אל תעשה ככה.

19. והבן איש חי לא ראה את פירוש המשנה, מדוע? משום שהרמ"ע מפאנו (בתשובה סי' קי"ז) כתב שפירוש המשנה "מילי דקטנותא אינון", כלומר זה גירסא דינקותא, והרמב"ם כמה פעמים חוזר בו מפירוש המשנה לחיבור שלו, וממילא לא מתייחסים לפירוש המשנה. אבל זה לא נכון, כי אמנם יש מקומות שהוא חוזר בו, אבל רוב הדברים בפירוש המשנה יקרים מזהב ומפז רב. והנה רוב העולם מונים כל יום י"ג עיקרים, ואיפה הם כתובים? בחיבור? הם מנויים בפירוש המשנה בסנהדרין (פרק חלק). וכמה פעמים דברי הרמב"ם סתומים בחיבור ותמצא אותם מבוזרים בפירוש המשנה, "דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר" (ירושלמי ראש השנה פ"ג ה"ה). ולפעמים גם מרן לא ראה את הרמב"ם בפירוש המשנה, היכן מצינו? הרמב"ם (פ"ב מהלכות שבת) כותב: "דחוויה שבת אצל פיקוח נפש" כלומר אם יש פיקוח נפש מחללים את השבת, ואח"כ הוא כותב "ואין עושים דבר זה בידי נשים וקטנים אלא בידי גדולי ישראל וחכמים". ומרן (בבית יוסף סימן שכ"ח) התקשה: וכי רק גדולי ישראל צריכים לחלל שבת לפיקוח נפש? מה פתאום? וכי צריכים להביא רב גדול

ומה התשובה? כתוב בגמרא ששיעור חלה הוא עשירית האיפה, והאיפה היא 432 ביצים נמצא שיעור חלה הוא 43 ביצים וחומש ביצה, וכמה שיעור ביצה? מקובל אצלנו שביצה זה ח"י דרהם, ואם תכפיל ח"י דרהם ב- 43 וחומש אז יצא לך תשע"ז דרהם, וזוהי גם דעת הגאונים (רס"ג ורב שרירא ורב האי גאון). ואילו הרמב"ם סובר שלא תלך בכל דבר לפי המשקל אלא לפי הנפח, ואם תשקול קמח לעומת המים תראה שהקמח קל שליש ממשקל המים, אז אם תוריד שליש מתשע"ז ישאר לך 520. ולכן הרמב"ם לשיטתו והגאונים לשיטתם, ורבי חיים פלאג'י סמך על הגאונים וכן הבא"ח אחריו.

שיעור מחצית השקל השנה

טז. ולכן כיון שנמצא ש"דרהם" זה שלשה גרם, לכן שלשה דרהם של מחצית השקל זה תשעה גרם בלבד. וכמה השיעור בשקלים? שבוע שעבר ביררנו ומצאנו שגרם כסף טהור עולה אחרי המע"מ 2.53 שקל (גר"ן - מאתים חמשים ושלש). אבל יש שאלה אם עושים עם מע"מ או בלי מע"מ ואי אפשר לדעת²⁰, אז אם נעשה תשעה גרם בלי מע"מ זה יוצא עשרים שקל, אבל אם נעגל לעשרה גרם ונעשה עם מע"מ זה יוצא עשרים וחמש שקל. ולכן **השיעור של זכר למחצית השקל השנה הוא בין עשרים לעשרים וחמש שקל**. כלומר עשרים זה המינימום ועשרים וחמש זה המקסימום, וכתוב: "ועשית לאהרן ולבניו ככה" (שמות כ"ט ל"ה), "ככה" - כ"ה.

על מי נותנים "זכר למחצית השקל"?

יז. ועל מי נותנים מחצית השקל? על כל הזכרים מגיל שלש עשרה ומעלה, ולא מבן עשרים אלא מגיל שלש עשרה ומעלה. ועל הנשים והילדים והתינוקות למטה מגיל י"ג לא צריך לתת, אבל מי שרוצה לתת תבוא עליו ברכה. יש נוהגים לתת אפילו על העוברים, ושואלים אם יש אשה מעוברת במשפחה, ונותנים על העובר (אבל לא צריך לתת פי שנים אולי זה זכר או נקבה, כי זה לא כפרות). ומצאו להם רמז בתורה: "כל העובר על הפקודים" (שמות ל"ג), כל העובר, כלומר גם העוברים צריכים לתת מחצית השקל (עי' כה"ח ס' תרצ"ד אות כ"ד). אבל אם אדם לא יכול לתת על אשתו וילדיו הקטנים או שנהג פעם לתת וקשה לו, אז יכול לתת את זה מכספי מעשר.

צריך להתרגל לתת מעשר

יח. אדם צריך להתרגל לתת מעשר. יש אנשים שזה קשה להם, ואומרים: אני עובד כל הזמן, ואם יבוא אלי בחור ישיבה ויבקש שאעזור לו או להכנסת כלה, מה ישאר לי?²¹ אבל כשאתה נותן אתה מרויח, כמו שכתוב "ונתנו איש כופר נפשו" (שמות ל"ב), והמלה "ונתנו" אם תהפוך אותה תקרא ג"כ "ונתנו", לומר לך כשאתה נותן אתה מקבל בחזרה. אבל בני אדם שלא התרגלו לתת קשה להם מאד, ויש להם תירוצים כמו אני משלם על תלמוד תורה של הבנים וכדו', אבל אם הם היו מאמינים בדברי חז"ל (שבת ק"ט

ולומר לו שידליק נר לילולדת או לחולה או שיבשל לו? ולכן הוא פירש פירוש לא כ"כ פשט, שהכוונה של הרמב"ם שא"צ לעשות את זה בידי קטנים אלא בידי גדולי ישראל" כלומר אנשים גדולים, וחכמיהם" הכוונה לא משוגעים ושונים אלא אנשים עם דעת (וחזר על זה גם בסוף משנה שם). אבל זה לא פשט, כי אנשים מבוגרים לא נקראים "גדולי ישראל" וסתם אנשים שיש להם דעת לא נקראים "חכמיהם", אלא הם אנשים פשוטים ורגילים, ולכן זה דחוק. אבל בפירוש המשנה להרמב"ם (במסכת שבת סוף פרק י"ח) כתוב ההסבר הנכון, שלוקחים גדולי ישראל וחכמיהם בגלל שהם יודעים שהפעם הזאת מותר בגלל פיקוח נפש, אבל כשאין פיקוח נפש אסור, אבל אם תקח יהודי פשוט ותאמר לו שזה מותר, אז א"כ הוא יבוא לחלל שבת, כי הוא יאמר לעצמו: אני חשבת שמי שמחלל שבת מת על המקום והנה ראיתי שהוא לא מת, כי הוא לא מבין את זה. וא"כ "גדולי ישראל" של הרמב"ם זה כפשוטו, ולא צריך לזוז מהפשט. והטורי זהב (שם ס"ה) העיר בזה. נמצא שבאותו רגע נעלם ממרן פירוש המשנה של הרמב"ם, וא"כ אין פלא שנעלם דבר כיו"ב גם מהבן איש חי.

20. יש עושים בלי מע"מ. איך כתוב בתהלים? "הרימותי בחור מעם" (פ"ט כ), אל תקרי מעם אלא מע"מ, כלומר תרים ממנו את המע"מ, כי אנחנו עושים מע"מ בגלל שיש לנו בעוונות מלחמות, אבל כשיבוא משיח אין מלחמות אלא הכל שלווה ושקט ובני אדם יהיו עשירים, אין קו העוני ואין קו העושר אלא כולם שווים.

21. היה פעם שופט אחד מהשופטים של בג"ץ שהיה דתי וירא שמים ומתפלל כל יום, ויום אחד היה בבית הכנסת, והנה בא יהודי אחד לאסוף כסף לחתונה שלו והוא גם נתן לו... אבל הגיע היהדי הזה למישהו אחר ואמר לו: לך לעבוד! זה השפיע על השופט לבטל הבטחת-הכנסה של האברכים (והדברים ידועים). מה הסכלות הזאת? הרי הוא הולך להתחתן, וכי כשילך לעבוד יקבל את כל ההוצאות של החתונה באותו שבוע ויתחתן? זו לא טפשות? תתן משהו, מה יש לך?

ע"א) שכל הנותן מקבל כפלי כפליים מן השמים²², הם לא היו עושים ככה, וכי אתם לא יודעים שהקב"ה משלם?! אתם לא מאמינים בדבר הזה?!

מעשר חוץ מהוצאות כלכלת הבית

יט. אבל בואו ניתן צדדים להקל כדי שאדם יתרגל לתת צדקה. יש תשובה של רבי כלפון ע"ה (שו"ת שואל ונשאל ח"ב חיד"ס סי' ק"ס) שמסתמך על תשובה של מרן באבקת רוכל (סימן ג'), ואומר ככה: אדם יעשה חשבון כמה הוא צריך בדיוק מינימום שבמינימום לכלכלת הבית, דהיינו יישב עם אשתו ויבדוק כמה מינימום מים וחשמל ואוכל וכו', ואם הוא מרויח חמשת אלפים שקל בחודש אז יאמר: נוכל להסתדר למשל בארבעת אלפים, וא"כ יש לו עודף אלף שקל, אז מהאלף הזה יתן מאה שקל מעשר, ונמצא שאתה מרויח חמשת אלפים בחודש ונותן סה"כ מאה שקל. וכן אם אתה מרויח עשרת אלפים שקל, אז תוריד ארבעת אלפים או שלשת אלפים לכלכלת הבית ונשאר לך שבעת אלפים שקל, וא"כ אתה נותן שבע מאות שקל בחודש. וקל מאד לעשות את זה. ואפילו שיש אומרים שלא כדאי לעשות את זה, כמו הברכי יוסף (י"ד סי' רמ"ט אות ה') שמפקפק בזה, וגם הרב עזרא בצרי שליט"א מפפקפק בזה (בספר דיני ממונות ח"א עמ' ת"ח), אבל זה פשט הדברים של מרן שם, וככה פסק מרן רבי כלפון ע"ה כדי להרגיל בני אדם לתת מעשר.

לייחד כסף לצדקה ולמעשרות

כ. איך תעשה? אתה מרויח כסף, אז תשים את המעשר בניילון לבד ותאמר "זה מיוחד לעניים", ואם יבוא עני וידפוק לך הרי יש לך כבר כסף לתת לו. ואבא ע"ה היה אומר את זה כמה פעמים, כי כשבאים לאדם ואומרים לו "תביא כסף", הוא אומר: הכסף שלי, ומה פתאום שאתן להם?! אבל אם לכתחילה אתה מפריש מה שמגיע לעניים אז זה בסדר גמור. ולכן תקח מעטפה ותשים שם את השטרות של המעשר ותכתוב "בלי נדר", ותקח משם כל פעם שטר ותפרוט אותו ואח"כ תשים כמה פרוטות ב"ויברך דוד" ותעלה להפטרה וכדו', וככה יהיה לך קל מאד לתת מעשר. אבל יותר מזה, אחרי שאתה רואה ברכה בעסקיך אז תעשה מעשר מכל הכספים, כי כשאדם נותן מעשר הוא מתעשר, "עשר בשביל שתתעשר" (שבת ק"ט ע"א). ואם אתה רואה ברכה עוד יותר אז תעשה עד חומש, אבל לא יותר מזה כי "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש" (כתובות נ' ע"א)²³.

כספי מעשר פותרים בעיות

כא. וכשיש לאדם מעשר הוא פותר את כל הבעיות, למה? כי אם יש לו ספק יתן מהמעשר. פעם בא אחד באוטובוס ושאל אותי: אני השכרתי דירה לאבא והיה שם מזגן, אבל אחרי חודש חודשיים המזגן התקלקל, האם אני צריך לתקן לו או לא? אמרתי לו: מן הדין אתה לא צריך לתקן, וכי אתה התחייבת לו דירה עם מזגן? רק שהיה בדירה מזגן והוא שבק חיים לכל חי, כפרת עוונות, מה לעשות?! וגם בחוזה שכירות לא כתוב שיש מזגן, ולכן אתה פטור. אמר לי: זה אבא שלי וכי אתווכח אתו?! אז אני עשיתי דרך אחרת ושילמתי על המזגן מכספי מעשר, וככה נפתרה הבעיה. והחזון איש (מובא בספר פאר הדור) אומר שמי שנותן מעשר זה חוסך לו הרבה טיפולים

22. וראינו את זה בחוש כי כמעט כל התורמים לישיבה מקבלים אח"כ פי כמה. חוץ מאשה אחת ששלחה השנה: "אני קניתי כרטיס של הישיבה על מנת שאקבל פי עשרה כמו שאתה אומר, והנה משנה שעברה ועד היום לא קבלתי פי עשרה, אז אני חוזרת בי ואני לא מוחלת לכם". אל תמחל, מה זאת אומרת? הרי "גורל" לא פירושו שבדאי אלא ע"פ רוב, ואם לא קיבלת השנה אז תקבלי בשנה הבאה כפול. (אבל פעם אחרת צריך לרשום אותה שאסור לקבל מהגברת הזאת. נקודה). לפני שנים היה אחד חותם לישיבה כל חודש סכום, ויום אחד קיבל פתאום ממפעל הפיס מליון שקל, אז התקשר ואמר לי: אני לא מספר לאף אחד מהילדים שלי כי אח"כ יעוטו עלי, ויירד העיט על הכספים" (ע"פ בראשית ט"ו י"א), אז אני מספר רק לך. והרים טלפון לבת שלו ואמר לה: כדאי לך לחתום הוראת קבע לישיבה...

23. וכל העשירים בארצות הברית נותנים חומש, ולא יכול להיות פחות מזה כי כל בית שלהם זה "וילה" כמו מכאן (מבית הכנסת) ועד לישיבה. היה אברך אחד שהתפרנס בקושי, ואמר לי: אני רוצה לתת חומש אבל מה אעשה עם האשה והילדים? אמרתי לו: אסור לך לתת חומש, אמר לי: הגר"א כתב באגרת שלו שמה שחכמים אמרו שמתעשרים זה דוקא כשנותנים חומש. אבל הגר"א לא כתב כך, אלא הוא כתב לאשתו: "ולמען ה' אל תוריד מהחומש כאשר הזהרתך", כלומר הוא הזהיר את אשתו לתת חומש, אבל לא אמר שמתעשרים רק בחומש נגד חז"ל שאמרו "עשר בשביל שתתעשר", כלומר שתתן מעשר בלבד.

וקופת חולים ובעיות, כי אם אתה נותן אתה מתברך, "עשר אעשרנו לך" (בראשית כ"ח ב). ולכן אם אדם רוצה לתת מחצית השקל על נשים ותינוקות אז שיתן מכספי מעשר. ואם אדם רוצה לתת הכל משלו, אדרבה שיבורך.

שווי חמשה שקלים של "פדיון הבן"

כב. אמרנו שהחזון איש הגדיל את הדרהם לגבי שיעור רביעית וכדו'. והאשכנזים היתה להם בעיה לגבי פדיון הבן שזה שלשים דרהם, והרי אליבא דחזון איש זה כפול חמשה גרם וחצי, וא"כ צריך לתת מאה ששים וחמשה גרם כסף טהור, אבל האשכנזים לא נהגו בזה בפדיון הבן אלא נתנו מעט מאד²⁴, אז שאלו את החזון איש: לפי דבריך מה נעשה בפדיון הבן? אמר להם: בפדיון הבן נהגו לתת מעט ולא צריך להוסיף. למה? הרי אם אתה אומר שהדרהם של הרמב"ם ומרן זה חמשה גרם וחצי אז למה לא להגדיל את פדיון הבן? צריך עיון. אבל לדידן אל תגדיל ואל תמעט, כי אנחנו יודעים ויש לנו מסורת ברורה שהדרהם הוא 3 גרם (ומי שרוצה יעשה 3.2 אבל מספיק לעשות 3 גרם), וא"כ תעשה חשבון כמה עולה שלושים דרהם וזה יוצא תשעים גרם. אבל נוהגים לתת בפדיון הבן מאה ואחד גרם כמנין "מיכאל".

איך נותנים בפדיון הבן?

כג. ואיך נותנים? אתה מברר כמה עולה כסף טהור ונותן ערך של מאה גרם. יש כהנים שמביאים מטבעות שיש בהם שיעור מאה גרם כסף טהור, והוא אומר לאבי הבן: אני מוכר לך את זה, והוא משלם לו משהו, ואח"כ הוא נותן אותם בחזרה לכהן ואומר לו: "קח את זה בפדיון בני", ויכול לעשות לו מחיר מיוחד וזול. ויש כאלה נותנים את כסף הפדיון על מנת להחזיר, אבל זה לא כדאי.

לאיזה כהן לתת כסף פדיון הבן?

כד. יש כאלה אומרים שאסור לכהן לקחת את הפדיון לעצמו, כי הכהנים של היום הם "כהני חזקה", וזה ע"פ מהרשד"ם (אה"ע סי' רל"ה) שכתב: מי אמר שהכהנים הם כשרים? אולי הם סתם כהנים²⁵. ולכן היעב"ץ (שאלת

24. מסופר על רבי זלמן מוילנא תלמידו של הגר"א, ששמע מרבו הגר"א שאמר שפדיון הבן שאנחנו נותנים זה מעט וצריך לתת יותר, אז הוא מיד הוריד את המעיל שלו ונתן לכהן שהיה שם, ואמר לו: אני שילמתי לך על פדיון הבן שלי סכום כזה והרב אמר שזה לא מספיק, אז תקח את החליפה שלי ערבון ומחר אביא לך את שאר הכסף. וגם הגאון יעב"ץ (בספרו מגדל עוז דף כ"ע) שהיה חריף מאד, כותב מלים קשות מאד על זה: "אבל הגורע מגונה (כלומר הגורע משיעור הפדיון שכתב שם במטבעות של אשכנז), עם היות קצת רבותינו האשכנזים עכרו וטרפו חבית החשבונות בשמריה וסיגי כסף, ועברו חק יסוד מוסד הקדום להקל הרבה, ונמשך אחריהם הרמ"א בהגה (יו"ד סימן ש"ה ס"א) וכו' בכדי טרחו תרוייהו לרישייהו ב"ש ובחז"י (מי יודע מה זה ב"ש ובחז"י? בעל נחלת שבעה (סימן י"ב) ובעל חוות יאיר (סימן א' השנה ד'), יש ליעב"ץ שפה מיוחדת) לבוא עד תכונתם ולא עלתה בידם, אבד חשבון, שקל סלע וקולבון, חלילה לסמוך על דברי המקילים שאין להם שורש וענף, נגד כל גדולי המחברים אנשי השם אשר מעולם, בפרט אחר אשר המופת הוכיח בבירור אמיתת דברי רש"י הנשר הגדול כל בעלי כנף, ואמנם הרוצה לצאת ידי חובת המצוה מן המובחר יפדה בחמשה ר"ט (רייכסטרל, זה מטבע שלהם), לדעת המחמירים יותר נראה לי שאין לחוש, ודי בזה". והנה הוא מודה שחכמי האשכנזים לא היו בקיאים בדיוק, ולכן היו עושים את הכל שיעור קטן.

25. אבל בימינו היה נסיון בכותל המערבי, שהלכו לשם אנשים שיש להם סימן מדעי לבדוק בלשון וברוך של האדם, ולפי זה הם יודעים אם אותם אנשים יש להם מקור משותף, והיו שם שלש מאות-ארבע מאות כהנים שבאו בחול המועד, ובאו ולקחו רוק מכל אחד ומצאו שלמעלה מתשעים אחוז יש להם אבא משותף, לפני מאה וששה דורות (וסיפר לי את זה כהן אחד מהם). ומי זה האבא המשותף הזה? אהרן הכהן, וא"כ הם כהנים כשרים. יש סיפור מוזר מאד בספר חסידים (והוא לא מופיע אצלנו, רק בהוצאת מקיצי נרדמים ס' תר"ל), שרב האי גאון היה הולך כל ליל הושענא רבה להר הזיתים ועושה שם הקפות עם כהנים, ופתאום ראה את אליהו הנביא שהוא צוחק, שאל אותו: למה אתה צוחק? אמר לו: יש כאן הקפות של כהנים שמקיפים את הר הזיתים, ואני אומר לך שכולם פסולים חוץ מאחד, מי הוא? חגר ועיור, "איש עיור או פיסח" (ויקרא כ"א ח), וזה מה שנשאר מכל הכהנים. ומהו רצו להביא הוכחה למהרשד"ם שרוב הכהנים שלנו הם לא שוים כלום אלא רק "כהני חזקה". אבל מי אמר שהסיפור הזה אמיתי? והרי לא מסתבר שרב האי גאון ילך כל שנה בהושענא רבה להר הזיתים, כי הוא נמצא בבבל והוא ראש גולה בכל והגאון שלהם, ואיך ילך בהושענא רבה לירושלים? במטוס? לא היה מטוס, בקפיצת הדרך? לא היתה בזמן קפיצת הדרך, כי פעם שאלו את רב האי גאון (אוצר הגאונים חגיגה יד) ואמרו לו: שמענו שרב נטרונאי נסע בקפיצת הדרך לספרד וכתב להם את כל התלמוד בעל פה, אמר להם: מי אמר לכם שזה רב נטרונאי? אולי שקרן אחד הלך אליהם ואמר "אני נטרונאי"

יעבץ סי' קנ"ה) אומר שכיון שלא ברור שהכהנים שלנו הם כשרים, לכן כהן שמחזיק את הכסף ואינו מחזיר אותו הוא גזלן. אבל יש כהנים ידועים שהם מיוחסים, וכמו הכהנים של ג'רברא שהם מתייחסים עד רבי ישמעאל כהן גדול (ומכונים "אבר"י"ט - אני בן רבי ישמעאל), והם מתייחסים עוד יותר למעלה, ויש גם אצל האשכנזים כהנים שהם מיוחסים ואין בהם שום חשש. ולכן תלך לכהן כזה ותתן לו, ואם אח"כ הוא החזיר לך זה בסדר. אבל אתה תתן לו כמו שצריך, וכל כהן יהיו לו מטבעות בשווי של פדיון הבן. **כה.** אז סיכמנו, ש"זכר למחצית השקל" זה תשעה גרם כסף טהור²⁶, ופדיון הבן זה תשעים גרם כסף טהור ומעגלים ונותנים מאה ואחד גרם כמנין "מיכאל", כמו שאמרנו.

תמרים, מינרלים, גזר, רימונים

כו. דיברתי על התרופות (עלון מס' 50 אות ז') ואמרנו לי שזה התפרסם בעולם כולו, ושאלו אותי אם אני רופא? אבל אני לא רופא אלא ראיתי מלה כאן ומלה שם. על התמר, ראיתי את דברי הרב בא-גד שליט"א (שהביא כן מעתון שמצא "תמר" גימטריא מרפא סרטן), וגם שמעתי שרבי דוד אבוחצירא שליט"א אומר לחולים לאכול תמרים. וכמה השיעור? חמשה או שבעה תמרים ליום, "ז"ה היום עשה ה'". שלח אלי אחד ואמר לי: אני לא חסיד שלך (אני לא רוצה חסידים, מה אעשה בהם? וכי אני עושה אדמורו"ת? לא עושה כלום), אבל תדע לך שאני לומד רפואה והתמר יש בו דבר טוב מאד שהוא נוגד דכאון, והמחלה הידועה רח"ל היא מדכאת את האדם²⁷, אבל התמר הוא נגד הדכאון והוא משמח. וגם לגבי הגזר הוא אמר לי: אני מבין ברפואה ואני יודע שהגזר הוא טוב נגד המחלה, כי הוא מזכך את הגוף. וא"כ ארבעה דברים שאמרתי מי שחולה יקח אותם.

שער הביטחון נותן עוצמה מיוחדת

כז. היתה אשה אחת מבוגרת (באיכילוב, כשאשתי היתה חולה בעוונות), שאמרה לי: אני שבע שנים מתמודדת עם המחלה, וכל יום אני אומרת "הנה ב"ה עברתי יום". צריך הרבה אמונה וביטחון והרבה כח, ומי שאין לו

והם האמינו לו, מה אתם מאמינים לשטויות האלה? זה דברים בטלים, "פתי יאמין לכל דבר" (משלי י"ד ט"ו). ואם רב האי גאון עצמו היה נוסע בקפיצת הדרך אז למה הוא תמה שרב נטרונאי עשה זאת? הרי גם אתה נסעת בקפיצת הדרך, ועודו אם היה כן, זה היה צריך להיות מפורסם. אלא ודאי שהוא נסע באניה או בעגלה. וכי אדם יסע בימים נוראים בשביל להגיע להר הזיתים בהושענא רבה? והרי צריך לצאת לפחות חודש לפני כן. הבן איש חי הלך מבבל לארץ ישראל ולקח לו שלשה חודשים, וגם אם נניח שאפשר ללכת במהירות בחודש, הרי זאת אומרת שראש השנה וכיפור וסוכות הוא עשה בדרך כדי להגיע להושענא רבה! וזה סיפור שאי אפשר להאמין לו, כי לא כל הסיפורים שנמצא הם מקובלים, אלא הרבה הם דברים בטלים ומבוטלים, והסיפור הזה היה בכתב יד והדפיסו אותו רק בהוצאת "מקיצי נרדמים", אבל היה כדאי להם להירדם ולא להקיץ... כי זה סיפור משובש, והרי למה נאמר שהכהנים שלנו פסולים ונשאר מהם רק "איש עור או פיסח או חרום או שרוע"? לא יכול להיות כדבר הזה, אלא הכהנים שלנו רובם ככלם הם בחזקת כשרים.

26. יש קושיא של הרב יוסף זליכה ע"ה שאמר שהגיע אליו שקל של פעם מימי בית שני, והוא ראה שהמשקל שלו ארבעה עשר גרם, וזה לפי דעת רש"י (פרשת משפטים כ"א, ל"א), ואילו לפי מה שאמרנו עכשיו שמחצית השקל זה תשעה גרם א"כ שקל שלם זה שמונה עשר גרם ולא ארבעה עשר גרם, ולכן הוא פסק שהעיקר כמו רש"י. אבל אי אפשר לפסוק ככה, כי יש לנו הרמב"ם ומרן בדין פדיון הבן שאומרים אחרת, וגם אם נאמר שהם חולקים עם רש"י, הרי אנחנו תופסים כמו מרן והרמב"ם, ולא יתכן שנעזוב דבריהם בגלל שקל ישן נושן שנמצא במקום נדח. אבל התשובה היא אחרת והרבה יותר טובה, כי פעם השקל היה קטן יותר וחכמים הוסיפו עליו שתות (בכורות ה' ע"ב), כלומר פעם הוא היה חמשה עשר גרם והוסיפו עליו "שתות מלבר" ונעשה שמונה עשר גרם, ולכן יכול להיות שאתו השקל שהוא מצא היה לפני שהוסיפו עליו שתות, וא"כ חמשה עשר או ארבעה עשר לא עושים פלפול על זה! "ידיה שלחה בכישור" (משלי ל"א יט), "י"ד - י"ה, ארבע עשרה וחמש עשרה זה אותו דבר, ולמה נעשה מחלוקת בין רש"י להרמב"ם? ולכן שיעור מחצית השקל הוא תשעה גרם וכמו שאמרנו.

27. היה מעשה באשה אחת בג'רברא (קרובה-רחוקה שלנו) שסבלה שנתיים מהמחלה, והרופאים העריבים שם לא רצו לומר לה שהיא סובלת אמרו לה: יש לך דלקת, ובסוף משפחתה שידעו ממה היא סובלת אמרו: בואו נעלה אותה לארץ ישראל ושם יספולו בה יותר טוב, כי מסתמא הרופאים של ישראל הם חכמים גדולים, פני שהוסיפו עליו שתות, וא"כ חמשה עשר גרם הוא יותר חכם מאשר אמרו לה בשבוע הראשון: יש לך המחלה הידועה, וזה שבר אותה ותוך שבועיים נפטרה! כי שם בחו"ל ידעו לשמור פיהם ולא לדבר, אבל כאן בארץ בא רופא צעיר טפש מטושטש ואמר לה את זה, והיא שמעה שזו המחלה ונפטרה.

בא רק על לשון בינוני (הווה), כמו "אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה" (אסתר ב' כ'), אבל לא אומרים: אין אסלח ואין סלחתי וכדו' אלא לא אסלח ולא סלחתי וכדו', וא"כ כאן שכתוב "אי לזאת אסלח לך" לא יתכן שהכוונה "אין אסלח", וגם באמצע יש מלת "לזאת", וזה לא יעלה על הדעת. אלא "אי לזאת" פירושה "לכן"³⁰. ולכן הפירוש של מנחם רחוק מן הדעת, כי הפשט הפשוט לא ככה³¹. וא"כ עדיף לומר אי בחיריק.

הגירסא הנכונה "אי אפשר" בחיריק

לא. היעב"ץ (לוח ארש סימן י"ד) מקשה על זה: אם תאמר "אי אפשר" בחיריק הרי פירושה "אם", כמו בארבע לשונות של "כי" אי דלמא אלא דהא (ראש השנה ג' ע"א). אבל מחילה מכבודו, "אי" זה בארמית וכאן זה בעברית, ומה אתה מכניס ארמית לעברית? ואני כתבתי (בקונטרס לאוקמי גירסא אות ב') עוד הוכחה, שהיום ככה מקובל שאומרים "אי הבנה" או "אי סדר". וקמו עלי שוטים ומשוגעים והקשו: איך אתה מביא ראייה מהדיבור של היום?

30. ואני זוכר שאבא ע"ה כתב לדיינים של פתח תקוה: באו אלינו קרובי הבעל והאשה, וחקרנו וביררנו שמותיהם, אי לזאת אני שולח לכם את השמות של הזוג, ותכתבו את הגט כמו שצריך ותביאו לנו אותו להעביר לאשה שנמצאת בתונס (ש"ת איש מצליח ח"ב חאה"ע סי' ל"ו). וגם הרב חיד"א משתמש בלשון הזה (חק לישראל פרשת בא יום חמישי): "אי לזאת השתונן והתבונן לשוב אל ה'", כלומר "לכן".

31. אנשים חושבים שאם אמר את זה מנחם בן סרוק זה מאה אחוז, אבל לא נכון, כי הרבה פעמים רש"י מביא שתי דעות ודוחה את מנחם בן סרוק מפני דעתו של דונש בן לברט. ודונש בן לברט היה בן דורו של מנחם בן סרוק, והשיג עליו מאתים השגות (רק שהוא כתב בחריפות), ואמנם רבנו תם תירץ אותם אבל אין כוונתו שזו האמת אלא שאפשר ליישב את ההשגות. והנה לדוגמא יש פסוק במשלי: "לא נאווה לכסיל תענוג אף כי לעבד משול בשרים" (י"ט י'), מה זה "משול בשרים"? למשול בשרים, כלומר כסיל לא מגיע לו תענוג וקל וחומר ("אף כי") שהעבד לא ימשול באנשים מכובדים. ומה פירש מנחם בן סרוק? "בשרים" לשון בשר בלשון רבים (מחברות מנחם עמ' 49), מה פתאום? הרי א"כ צריך לומר "בבשרים" ולא בשרים. ואמנם רבנו תם (תשובות דונש עם הכרעות רבנו תם עמ' 10) דחק הרבה לתרץ אותו, אבל אף אחד לא פירש כן במשלי, אלא "לעבד מושל בשרים" הכוונה מושל על שרים. אבל באותו זמן דקדוק לשון הקודש היה בחיתוליו ועוד לא ידעו את כל הכללים.

בזכותך!

עוד 500 אנשים יזכו ללמוד ב"בית נאמן"

בתרומה של 260 ₪ הנך זוכה להיות שותף בהפצה של 500 עלוני "בית נאמן"

בתרומה של 520 ₪ הנך זכאי להנציח שם לברכה, להצלחה ולעילוי נשמת

<< לפרטים ותרומות
052-7130554 | 08-6727523
http://yhr.vp4.me/new או באתר:

הרי הוא משובש ומטורף ומטומטם וזו "העברית החדשה". אבל אני הבאתי ראייה מרבי אליהו בחור ומרבי שלמה עדין (בעלון הקודם שם), והבאתי ראייה משני פסוקים, אז עכשיו אתם מקשים עלי? הרי זה רק תוספת "כיהודה ועוד לקרא" (קידושין ו' ע"א)³². ולכן הגירסא הנכונה בברכת אשר יצר היא "אי אפשר" בחיריק.

מי שבירך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, וכל הקהלות הקדושות והטהורות, הוא יברך את כל הקהל הזה, כל השומעים בלוי, וכל השומעים ב"קול ברמה" שיעלה ברמה למעלה למעלה, וכל עם ישראל ששומעים את הדברים האלה בכל רחבי העולם. הקב"ה ימלא כל משאלות לבכם לטובה, ויהיה לכם חודש אדר בריא ושמח, ונזכה כולנו לגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן ואמן. ותודה רבה **לכדורה חורי** ולכל הפייטנים שלנו.

אל מלא רחמים יתמלא ברחמים על נפש רוח ונשמת מרת אמי **כמסאנה בת מינה**, שהשבוע הזה שבוע פטירתה. רוח ה' תניחנה בגן עדן, ותהא נשמתה צרורה בצרור החיים, אמן כן יהי רצון.

32. אבל גם לפי דבריהם, הרי אפשר להביא ראייה אפילו מגוים. **החוות יאיר** שהיה גאון גדול, כותב (בתחילת סימן ט'): תשובה, "כתב ראש הפילוסופים היווני, **אהוב אפלטון, אהוב סוקרטס, אך האמת אהוב יותר**", ובא ליישב קושיות על הט"ז בהלכות פורים. (וזאת התחלת התשובה שלו). מה יש בזה? אז אם מביאים ראייה מגוים, אי אפשר להביא ראייה מיהודים כמונו? יש תשובה בשו"ת יביע אומר (חלק י' חאה"ע סימן ל"ד). ומזמן עשיתי סימן לזה: "ל"ד, י"ל-ד") **שהרב שילה רפאל זצ"ל** שהיה דיין שאל אותו: עשינו גט ו"רחמנא ליציל" הסופר טעה וכתב "גולדה" בוא"ו. והרי אנחנו האשכנזים כותבים "גאלדא" באל"ף, מה הדין? אמר לו **הרב ע"ה**: כשר, למה? כי גם העיתונים כותבים "גולדה" בוא"ו, ואני חושב שלאט לאט גם אתם תכתבו "גולדה" בוא"ו. עיין שם כל דבריו. וא"כ אפשר להביא ראייה אפילו מעיתונים בדברים של אמת, כי מה אכפת לך מי אמר אותם? הרמב"ם כתב (בהקדמתו לאבות) **"קבל את האמת ממי שאמרה"**.

יצא לאור

ספר פורים כהלכה

כולל:
מגילת אסתר
עם פירוש אורה ושמחה
עם פרפראות ודרשות על מגילת אסתר
מאת הרה"ג **מאיר כהן שליט"א**

המתנה של משלוח המנות

ניתן להשיג במשרדי הישיבה 08-6727523

בית נאמן לילדים

גליון 10

מתוך שיעור של מרן ראש הישיבה שליט"א

ילדים: רפי ברבי

לחצו תספור

במדרש (אסתר רבה פרשה ז' אות כ"ד) מובא מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך במדבר והוא גיף וצמא, אמר: "רבונו של עולם, אני גיף, אנא, הזמן לי חמור". באותו זמן היה באזור שר גוי שרוכב על אתונו (כמו בלקס), והאטון הזאת ילדה באמצע הדרך, אז אמר לו הגוי: "בוא הנה, תקח את העיר הקטן הזה, ושים אותו על הגב שלך". חשב היהודי: "אני התפללתי על חמור כדי שארכב עליו ולא שהוא ירכב עלי". אחר כך הלך היהודי לבית המדרש ואמר: רבותי, אני בקשתי שיביאו לי מהשמים חמור כדי שארכב עליו, ובמקום זה שלחו לי חמור קטן שיכב על כתפי, לא די לי כל הסבל שלי! אמרו לו: "טעית, כי היית צריך לומר 'מן לי חמור שארכב עליו', וכיון שאמרת בקשתי חמור, אז קבלת מה שבקשתי. לומדים מכאן שצריכים להתפלל בלשון ברורה."

בזמן נקדימון בן גוריון היתה שנת בצורת מחמת עצירת גשמים, והיו באים מליוני אנשים שעולים לרגל לירושלים מכל העולם בליל, ולא היו מים לשתייה, ואין מים לשתייה העם. מה עשה נקדימון? הוא היה עשיר גדול, אז הלך לאיזה אדון גוי ואמר לו: "יש לך הרבה מעינות מים, מן לי שנים עשר מעינות מים בשביל עולי הרגלים, ואני אחזיר לך שנים עשר מעינות עד תאריך מסים, ואם עד אז לא ירד גשם אתן לך שתיים עשרה כפרות כסף". הגוי הסכים, ועשו הסכם. והנה עברו ימים אחדים והגשם לא ירד. הגיע היום האחרון של התשלום, ובא אליו האדון בבקר ואמר לו: "אתה צריך לשלם". אמר לו נקדימון: "יש לי עוד זמן עד סוף היום, ואולי ירד גשם בשעות האלה". בא הגוי בצעירים, ואמר לו נקדימון: "יש לי זמן עד הערב". בא הגוי לקראת הערב, ושוב אמר נקדימון: "שעדין יש זמן, ועוד לא שקעה השמש, והגוי ששמע דברים אלו אמר בזלזול, 'אף יתכן שכל החדשים האלה לא ירד גשם, ועכשיו ירד'".

לפני שקיעת השמש האדון נכנס לבית הפרחץ והוא התרחץ ושמח, כי עוד מעט יקבל המון כסף - 540 קילו כסף טהור. ונקדימון הלך ונכנס לבית המדרש והתפלל: "רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך שלא יחסר מים לעולי רגלים". והנה רק אמר את הדבר הזה וירד גשם חזק עד שהתמלא כל המעינות. זה יצא מבית המדרש וזה יצא מבית הפרחץ, ואמר לו נקדימון: "יש לך עוף אז תשלם לי על העוף..." אמר לו הגוי: "אני יודע שהקדוש ברוך הוא הרעיש את העולם בשבילך, אבל יש לי טענה, ומה הטענה? עכשיו כבר שקעה החמה והגשמים ירדו ברשותי, ואם כן אתה חייב לשלם לי שתיים עשרה כפרות כסף". חזר נקדימון ואמר: "רבונו של עולם, הודע שיש לך אהובים בעולמך", כלומר תודיע שאתה אוהב את עם ישראל. והנה מיד זרחה השמש. אמר לו האדון: "אלו לא זרחה השמש הייתי תובע אותך לבית המשפט של הרומאים, אבל עכשיו שזרחה השמש, כל הכבוד לך". בא רבי משה חורב, שהיה בריא, ושאל: מה הקשר בין "הודע שיש לך אהובים בעולמך" ל"זרחה השמש"? ובאר את זה על פי הפסוק "ואהביו כצאת השמש בגברתו", ולכן תודיע שיש לך אהובים ותזריז את השמש, וככה היה זהו כח של תפלה, כי הקדוש ברוך הוא שומע תמיד, "קרוב ה' לכל קוֹרְאֵי לֵל אֶשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בְּאֵמֶת".

רבי מרדכי יפה היה תלמידו של הרמ"א והוא חבר את ספר "הלבוש". אומרים שפעם היה ופוח ביו לחכם אחר ששמו רבי אריה, והם התפתבו ביניהם, רבי אריה כתב לו: "אריה שגא מי לא יירא" (עמוס פרק ג' פסוק ח'), כלומר אף אתה מתוכנן אתי? ענה לו "הלבוש": "אריה שגא - מי לא יירא", כלומר מרדכי יפה לא יירא (מי ראשי תיבות "מרדכי יפה"), אני לא חושש.

דבר אל הקורא

זה כחודשיים שאנו זוכים בעז"ה להוציא לאור עלון "בית נאמן לילדים", ולהפיצו בכמה תלמודי תורה ובתי כנסיות, בעריכת התלמיד היקר **דוד שמחה עידאן נ"י**, גליון זה נותן את האפשרות גם לילדי ישראל היקרים להשביע את נפשם, שאף היא נכספה לאור הגדול היוצא משיעורו של רבנו שליט"א. והנה עם צאתו של הגליון לילדים, קיבלה המערכת פניות לצרפו לעלון "בית נאמן", כדי שאף הוא יצא יחד עם העלון הגדול, בעשרות אלפי עותקים ובהידור. ואכן ב"ה השבוע (בסמיכות למלאת שנה לעלון הקדוש) זוכים אנו לצרף לראשונה מדור מיוחד עבור ילדינו הטהורים, הכולל פנינים ודברי הלכה מתוך **עלון בית נאמן מהשבועות הקודמים** (ובדרך כלל מהשבוע הקודם) וכך יהיה בס"ד כל שבוע בל"ג, (למעט החידה השבועית שהיא מהגליון הנוכחי). אנו נושאים עינינו בתפלה להקב"ה שיזכנו להמשיך ולהגדיל תורה, ולהביא את דברה בגאון ובשמחה. המערכת

הלכה נאמנה

א. המנהג הוא כמו שכתב רבנו בתי להקריא לפניהם בברכת כהנים גם את תבת "יברכך", וכן

אמר מרן הרב עובדיה זצ"ל שכן נכון לעשות.

ב. אין לברך על הפנים בתוך סעודת פוסקוס, וכדי לנהג לפי כל הדעות טוב לשותות מים בברכה לפני הסעודה, ואם אינו צמא, שאז אינו יכול לברך על הפנים, אז ישתה מיץ וכדומה ויברך עליהם, ובה נפטרה ברכת הפנים שבסעודה.

ג. יצא מבית הפסא (שרותים) ועדין לא ברח אשר יצר ושוב נכנס - אינו מברך פעמים אשר יצר, אלא רק פעם אחת.

ד. לכתחלה צריך להזהר לברך ברכת אשר יצר תוך חצי שעה מאז שיצא מבית הפסא. אם כבר עברה חצי שעה, אפשר לברך עד שעה וחמש (25 דקות), ואם עבר גם זמן זה, אם יכול הוא ללכת שוב לשרותים ואחר כך לברך, הנה מה טוב, ואם אינו יכול ללכת שוב, אז חבל להפסיד את ברכת אשר יצר, ואפשר לברך גם אחר שעה וחמש, אבל לכתחלה יש להשתדל לברך מיד כפי שלא ישבח.

ידע

א. בדיקנו וראינו שבשפת חכמי ספרד "לעית" פרושה: דבר שהוא לא סמיון וקשה ולא נוזלי, אלא באמצע (וכלשון הפסוק "הלעיטני נא מן האדם האדם הזה").

ב. היכן כתוב בגמרא למה נחברו בית המדרש הראשון והשני? **ביומא דף ט' עמוד ב'**, מה הסימיון ט' באב, וכך לא תשכח את זה. וכן איפה כתוב בגמרא הספור על רבי שמעון בר יוחאי שהיה במערה? **בשבת דף ל"ג עמוד ב'**, מה הסימיון ל"ג לעמר, ולמה הספור ממשיך **גם בדר ל"ד**? כי הספרדים לא מסתפרים ביום ל"ג עד יום ל"ד. (בשם הגאון רבי משה חורב שליט"א שם: מן לו בריאות ופואה שלמה)

ג. ערב אחאל (לפי מסורתנו "ערב" בקמץ, ונשמע שכן היה קורא מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, וראה באסף המזכיר עמוד שס"ב): יש שטרי חוב שכתוב בהם ערב אַוואל, מה הפרוש? זו מלה בערבית שפרושה **בהתחלה**, וכאן פרושו שתובעים ישר את הערב (שהרי תמיד הפלוה הולך קדם ללוה שישלם, ואם אין ללוה, אז הולך הפלוה לערב, וכאן הוא הולך מיד לערב פי הוא ערב "אֻוואל").

סעודת סיום, ולא סיום מסכת, מה זה?
תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי

חידה

